

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

НА ТЕМУ: «НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА (НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ ТДВ "ЯНТАРНІЙ")»

Виконавець:

студент 43 групи ФМЕ

Дюзкале Каан _____
/підпис/

Науковий керівник:

Старший викладач

Гусенко Ольга Сергіївна _____
/підпис/

ОДЕСА – 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Українські підприємства із становленням ринкової економіки стали повноправними учасниками світового ринку, то велика частка з них здійснюють як експортні, так і імпорتنі операції. Експорт товарів і послуг стосується їх відправлення з рідної країни до іншої країни. Подібним чином імпорт товарів і послуг означає придбання або доставку їх із зовнішнього ринку до рідної країни. Це найпростіший спосіб для фірми потрапити в міжнародний бізнес, оскільки він майже не потребує інвестицій у створення виробничого підрозділу в іноземній країні, створюються лише канали розподілу для успішного імпорту чи експорту товарів.

Вищевикладене актуально і для виробників товарів галузі сільського господарства, тому що експорт та імпорт — це найпростіший спосіб вийти на міжнародний ринок порівняно з будь-якими іншими способами виходу, експорт допомагає отримати більші прибутки, а імпорт дає змогу отримати необхідне обладнання та техніку від провідних світових виробників. Між тим, зовнішня торгівля потребує від сільськогосподарських виробників додаткових витрат на пакування та транспортування товарів, слід враховувати, що різні країни мають різну політику зовнішньої торгівлі, компанії, що займаються експортом/імпортом, мають стикатися з жорсткою конкуренцією. Все це призводить до необхідності визначення ефективності зовнішньоторговельних операцій, щоб вчасно прийняти необхідні управлінські рішення.

Питаннями дослідження особливостей, сутності та характеристик експорту та імпорту, а також їх ефективності займаються такі науковці як М. Аміті, О. Іцхокі та Дж. Колінз; Н. Кашара та В. Лапін; О. Шубавська; І. Лаврів. Між тим всі наукові нароби з цього питання слід розвивати й надалі, тому щ кожне підприємство з виробництва сільськогосподарської продукції має свою специфіку, а з війною здійснення експорту та імпорту для підприємств стало більш складним викликом.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є на основі аналізу ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства ТДВ «Янтарний» в галузі сільського господарства розробити напрямки її підвищення.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні **завдання**:

- дослідити поняття та особливості експортно-імпорتنих операцій та ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства
- узагальнити чинники впливу на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства сільськогосподарської галузі
- дослідити методи визначення ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства
- надати аналіз господарської діяльності ТДВ «Янтарний» як суб'єкту зовнішньої торгівлі на ринку товарів сільського господарства
- здійснити аналіз показників стану, динаміки та ефективності експортної та імпоротної діяльності ТДВ «Янтарний»
- провести аналіз чинників ефективності експортної та імпоротної діяльності ТДВ «Янтарний»

- запропонувати заходи з підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності ТДВ «Янтарний».

Об'єктом дослідження є ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства галузі сільського господарства.

Предметом дослідження є теоретичні підходи та практичні заходи з підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства ТДВ «Янтарний» в галузі сільського господарства.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи бакалавра використано методи синтезу та узагальнення інформації, статистичний аналіз динаміки показників експорту та імпорту, показників ефективності, SWOT-аналіз чинників впливу на експорт та імпорт підприємства. Робота здійснена з використанням програмних пакетів Microsoft Word та Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. При написанні роботи в основу покладено положення монографічної наукової літератури, наукові статті, Інтернет-джерела, статистична інформація міжнародних агенцій, внутрішня інформація ТДВ «Янтарний».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 66 сторінок. Основний зміст викладено на 61 сторінках. Робота містить 13 таблиці, 15 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами підготовки окремих положень кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано тези:

Diuzkale K. ANALYSIS OF THE FACTORS OF THE EXPORT-IMPORT ACTIVITY OF THE FRUIT PRODUCT MANUFACTURER (ON THE EXAMPLE OF YANTARNYY TDV). Минуле, Сучасне, Майбутнє. Збірник наукових робіт за підсумками студентської науково-практичної конференції Факультету міжнародної економіки. Випуск 13. 2023. ОНЕУ, ФМЕ. 384-389.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи дослідження ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства у галузі сільського господарства»** розглядаються теоретичні аспекти ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства, узагальнено чинники впливу на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства сільського господарства та методи визначення експортно-імпоротної діяльності підприємства.

У другому розділі **«Аналіз ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства у галузі сільського господарства ТДВ "ЯНТАРНИЙ"»** охарактеризовано ТДВ «Янтарний» як суб'єкта зовнішньої торгівлі на ринку сільськогосподарських товарів, проаналізовано показники ефективності експортно-імпоротної діяльності, узагальнено та проаналізовано чинники, що впливають на експортно-імпортову діяльність ТДВ «Янтарний» та її ефективність.

У третьому розділі **«Заходи з підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності ТДВ "ЯНТАРНИЙ"»** запропоновано напрямки та заходи для підвищення

ефективності експортно-імпоротної діяльності ТДВ «Янтарний» на ринку товарів галузі сільського господарства.

ВИСНОВКИ

Таким чином, після проведеного у кваліфікаційній роботі бакалавра дослідження можна дійти наступних висновків.

Взагалі економічна ефективність – складна за змістом та формою системна категорія. Вона пронизує всі сфери практичної діяльності, всі стадії виробництва, є основою оцінки прийнятих рішень. Такі найбільш суттєві характеристики зовнішньоторговельної діяльності, як цілісність, багатовимірність, динамічність та взаємопов'язаність її різних сторін знаходять відображення через категорію економічної ефективності. Теоретичні напрацювання дають змогу визначити ефективність експорту та імпорту наступним чином: ефективність експорту та імпорту може бути позначено як порівняння економічних результатів діяльності суб'єктів господарювання з витратами (ресурсами), що їх зумовили; це здатність виробляти для зовнішнього ринку продукцію з високою часткою доданої вартості та продавати вироблені з імпортованої сировини товари на максимально можливій кількості ринків з найменшими витратами на сировину, матеріали, енергоресурси, робочу силу; сенс економічної ефективності полягає у максимізації результатів від зовнішньої торгівлі підприємства та мінімізації витрачених на їх досягнення ресурсів (витрат).

Міжнародне бізнес-середовище включає всі ті зовнішні та внутрішні чинники, які впливають на ведення бізнесу. Воно включає широкую категорію чинників та змінюється залежно від галузі, в яких експорт є сегментом діяльності. Зовнішньоторговельне бізнес-середовище є поєднанням соціальних, технологічних, економічних, політичних, міжнародних, природних, транспортних та організаційних, які створюють відповідні чинники впливу на експорт та імпорт підприємства. Якщо внутрішні чинники експортної діяльності промислового підприємства (наприклад, виробничі можливості, кадрові, фінансові ресурси та ін.) більш менш стабільні, підвладні впливу з боку самого підприємства і практично не змінюються в залежності від географії здійснення експортної активності, зовнішні фактори експортної діяльності відрізняються значною рухливістю, нестійкістю та мінливістю залежно від країни експорту.

Зміст аналізу ефективності ЗЕД підприємства має визначатися, з одного боку, цільовою установкою виконання аналізу, з іншого боку, слід брати до уваги наявність інформаційної бази аналізу експортно-імпортних операцій. Особливе значення для інформаційного забезпечення аналізу ефективності ЗЕД підприємства має організація обліку витрат на виробництво, а також відвантаження та продажу продукції (товарів) на внутрішньому та зовнішньому ринках. Для того, щоб пошук шляхів підвищення ефективності експортно-імпортних операцій підприємства займав мінімальну кількість часу та власних ресурсів необхідне проведення попереднього аналізу проведених торгівельних операцій в минулих періодах, враховуючи такий важливий критерій аналізу як ефективність експортно-імпортних операцій, здійснених у зв'язку з проведенням торгівельної діяльності.

ТДВ «Янтарний» є підприємством в галузі сільського господарства, що займається зовнішньоекономічною діяльністю, насамперед – експортом та імпортом продукції сільського господарства та обладнання і товарів, які необхідні для проведення сільськогосподарських робіт. Підприємство ТДВ «Янтарний» середнє за розмірами, воно має в користуванні ділянку площею 214 гектарів, на підприємстві працює 28 осіб на постійній основі, 36 осіб працюють, доглядаючи за насадженнями протягом 7-8 місяців, а в сезон збирання ягід додатково залучено ще близька 70-80 осіб. Підприємство ТДВ «Янтарний» має лінійну організаційну структуру.

Всього продукція рослинництва виросла в 1,64 рази або на 64%, підприємство освоює нові земельні майданчики під вирощування ягід, окрім того почали давати врожай плодові дерева, посаджені раніше (4-5 років тому). Найбільше зростання спостерігається за такими культурами як лохина (в 2,66 рази), виноград (4,78 рази), смородина (1,92 рази). Також можна побачити падіння за такими культурами як суниця (на 10%), малина (на 15%).

Експортна історія підприємства почалася із експорту ягід, вони й зараз займають основну частку в експорті ТДВ «Янтарний». Через хороший клімат у підприємства є доступ до якісної сировини, серед якої і великий різновид ягід. Перші експортні кроки компанія почала з малини та лохини. Першими експортними напрямками стали Молдова, країни Балтії і Польща. Підприємство використовувало розсилку листів потенційним клієнтам. Перші роки діяльності ТДВ «Янтарний» постачав свою продукцію до Європи через польських посередників, такий експортний старт є типовим для українських виробників, що починаються займатись експортом ягід.

Аналіз ефективності експорту замороженої ягоди до Польщі показав, що протягом аналізованого періоду показник залишається більшим одиниці, тобто експорт є ефективним. Також можна зазначити, що він характеризує невисокі накладні витрати підприємства, бо воно здійснює постачання через посередників з Польщі

Серед основних постачальників підприємства можна назвати такі компанії як “AdolfDarboAG”, “Beerenfros GmbH” (Австрія), “Wolfgang Gchillinger GmbH” (Німеччина), “PROPLANT KFT” (Угорщина), «Ocmis Irrigazione» (Італія). Можна побачити, що підприємство зменшило імпорт з Австрії (основні імпортні постачання було здійснено до аналізованого періоду), наростило імпорт саджанців та добрив з Угорщини (у 2,18 рази), зрошувального обладнання з Німеччини (у 2,38 рази) та Італії (у 1,3 рази). Між тим обсяги імпорту не можна назвати значними.

На основі SWOT-аналізу визначено такі сильні й слабкі чинники (сторони) та можливі зовнішні впливи (можливості та загрози) на подальшу експортну та імпортну діяльність ТДВ «Янтарний». Для забезпечення розвитку експортного потенціалу підприємства необхідне: впровадження маркетингової служби; оновлення матеріально-технічної бази; збільшення виробництва продукції та розширення її номенклатури; запровадження системи управління якістю продукції згідно вимог ЄС. Для стимулювання імпорту підприємство може звернутися до державних програм підтримки, щоб отримати грантову допомогу на розширення виробництва та створення робочих місць для українців. Використовуючи свої сильні сторони і можливості, а також обравши вигідну стратегію, підприємство зможе успішно подолати загрози, а слабкі сторони перетворити в переваги.

Для кращого планування проектів з розширення виробництва менеджерам компанії пропонується впровадити в діяльність Microsoft Project. Microsoft Project - це програма для управління проектами. Вона допомагає менеджерам контролювати виконання поставлених завдань і грамотно розподіляти ресурси. Основний робочий інструмент у ній – діаграма Ганта. У цій програмі є кілька параметрів, на основі яких будується розробка планів, аналіз прогресу та ефективності, розрахунок критичного шляху. Microsoft Office Project допоможе підприємству покроково розробити та деталізувати проект, розрахувати час та трудовитрати, оптимізувати план, зробити аналіз поточного стану проекту та прогресу. Міжнародна система SAP Business One адаптована і розвивається відповідно до українських стандартів бухгалтерського та податкового обліку і законодавчих норм, має україномовний інтерфейс. У системі можливо виконувати всі фінансові операції і створювати необхідні звіти та планувати діяльність підприємства з високою точністю.

На майбутнє підприємству слід розглянути можливі напрямки диверсифікації експорту, щоб виключити залежність лише від одного географічного напрямку збуту продукції. Важливо зосередитися на експорті свіжої ягоди, тому що у цьому сегменті можна отримати більші прибутки. Найбільше ягід споживають у Південно-Східній Азії, Китаї та Індії. Це той ринок, на який всі звертають увагу. Там зараз немає ще такого розуміння і традицій споживання ягід як у Європі та Північній Америці, але це той регіон, який бурхливо розвивається. Перші, хто туди зайде, на цьому ринку залишаться. Слід ураховувати, що на ринку Китаю експортеру доводиться мати справу з кінцевим споживачем продукції, найкращий канал збуту туди — це b2c. Для порівняння: продаж свіжої ягоди на ринку ЄС — це майже завжди формат b2b, тобто, коли підприємство продає товар оператору ринку, посереднику або постачальнику до європейського ритейлу. Тому для експорту до Китаю треба звернути належну увагу на упакування продукції та його дизайн.

Розширення площ вирощування потягне за собою необхідність купівлі нового обладнання та техніки. Пропонуємо підприємству використовувати в майбутньому такий інструмент як імпортний лізинг. Імпортний лізинг допомагає підприємствам подолати проблеми з грошовими потоками, які можуть виникнути через необхідність одноразової оплати товарів під час імпорту активів. Сільськогосподарський лізинг має на меті полегшити та просувати механізацію сільського господарства через залучення фінансових установ, які купують важке сільськогосподарське обладнання у виробників обладнання, стаючи самими власниками обладнання. Потім фінансова установа здає обладнання в оренду організаціям, що обслуговують сільське господарство, за схемою оренди у власність, збираючи щомісячну лізингову плату за використання обладнання.

АНОТАЦІЯ

Дюзкале Каан, «НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА (НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ ТДВ "ЯНТАРНІЙ")».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні

економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. – Одеса 2023 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ефективність експортно-імпортової діяльності підприємства галузі сільського господарства.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства, узагальнено чинники впливу на ефективність експортно-імпортової діяльності підприємства сільського господарства та методи визначення експортно-імпортової діяльності підприємства.

Охарактеризовано ТДВ «Янтарний» як суб'єкта зовнішньої торгівлі на ринку сільськогосподарських товарів, проаналізовано показники ефективності експортно-імпортової діяльності, узагальнено та проаналізовано чинники, що впливають на експортно-імпортової діяльність ТДВ «Янтарний» та її ефективність.

Запропоновано напрямки та заходи для підвищення ефективності експортно-імпортової діяльності ТДВ «Янтарний» на ринку товарів галузі сільського господарства.

Ключові слова: експорт, імпорт, ефективність експорту, ефективність імпорту, вирощування ягід, світовий експорт ягід, галузь сільського господарства.

ANNOTATION

Duzkale Kaan, "DIRECTIONS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF EXPORT-IMPORT ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN THE AGRICULTURAL INDUSTRY (ON THE EXAMPLE OF YANTARNIY TDV COMPANY)".

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odesa National University of Economics. – Odesa in 2023

The qualification work consists of three sections. The object of the research is the efficiency of the export-import activity of the enterprise in the field of agriculture.

The work examines the theoretical aspects of the efficiency of the export-import activity of the enterprise, summarizes the factors influencing the efficiency of the export-import activity of the agricultural enterprise and the methods of determining the export-import activity of the enterprise.

TDV "Yantarny" was characterized as a subject of foreign trade on the market of agricultural goods, indicators of the efficiency of export-import activity were analyzed, factors affecting the export-import activity of TDV "Yantarny" and its effectiveness were summarized and analyzed.

Directions and measures for increasing the efficiency of the export-import activities of TDV "Yantarny" on the market of agricultural products are proposed.

Keywords: export, import, export efficiency, import efficiency, berry cultivation, world export of berries, agricultural sector.